

Национален институт на правосъдието
“Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието”
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Дело Т.М. AND С.М. срещу Република Молдова (Т.М. AND С.М. v. THE REPUBLIC OF MOLDOVA), жалба № 26608/11

Решение на Трето отделение от 28 януари 2014 г.

Чл. 3 от Конвенцията – нарушение;

Чл. 14 от Конвенцията във връзка с чл. 3 - нарушение

Пропускът на държавата да защити жените от домашно насилие нарушава правото им на равнопоставена защита от закона без да е необходимо този пропуск да бъде умишлен

ФАКТИТЕ

Жалбоподателките са родени съответно през 1982 г. и 2002 г. Втората жалбоподателка е дъщеря на първата.

Първата жалбоподателка сключила брак с М.М. през 2001 г. М.М. започнал да се занимава с хазарт и започнал да проявява агресия спрямо жалбоподателките. Първата жалбоподателка подала молба за развод, който бил допуснат на 25 февруари 2010 г. На 22 юни 2010 г. първата жалбоподателка подала жалба в полицията за вербално насилие, извършено от М.М. срещу нея. Била му наложена глоба. На 5 септември 2010 г. М.М. нападнал първата жалбоподателка и причинил охлузвания на втората жалбоподателка. За получените от жалбоподателките наранявания били изготвени медицински свидетелства. На 21 март 2011 г. първата жалбоподателка отново подала оплакване до полицията за упражнено над нея физическо и психологическо насилие от бившия ѝ съпруг. Нараняванията били удостоверени с медицинско свидетелство. На 1 април 2011 г. първата жалбоподателка подала ново оплакване срещу М.М. и поискала заповед за защита. На 5 април 2011 г. тя направила искане пред прокуратурата за започване на наказателно производство срещу М.М. На 6 май 2011 г. прокурорът отхвърлил искането, тъй като според него не било извършено престъпление домашно насилие. Жалбоподателките обжалвали постановлението пред главната прокуратура.

На 11 април 2011 г. районният съд издал заповед за защита, съгласно която М.М. трябвало да напусне семейното жилище и да не се доближава на по-малко от 100 м от жалбоподателките. Опитите на полицията да изведе М.М. от жилището обаче били безуспешни. По време на последния такъв опит от 29 април 2011 г. М.М. показал на полицаите решение на съда от същата дата за спиране на изпълнението на заповедта за защита, тъй като срещу нея била подадена жалба. На 22 април 2011 г. жалбоподателките поискали да бъдат настанени в защитено жилище за жертви на домашно насилие.

На 24 май 2011 г. срещу М.М. било образувано наказателно производство за кражбата на бижутата на първата жалбоподателка. На същата дата апелативният съд уважил жалбата на М.М. и отменил заповедта за защита. На 15 юли 2011 г. районният съд отхвърлил молбата на жалбоподателките за издаване на заповед за защита, тъй като нямало данни за извършено домашно насилие. На 29 септември 2011 г. апелативният

съд издал заповед за защита. На 28 декември 2011 г. полицейски служител удостоверил, че заповедта се спазва.

ПРАВОТО

I. Твърдяно нарушение на чл. 3 от Конвенцията

1. Жалбоподателките се оплакват, че властите не са обърнали внимание на домашното насилие, на което първите са били подложени и не са изпълнили своевременно съдебната заповед за защита. Позовават се на чл. 3 от Конвенцията.

1. Становища на страните

(а) Жалбоподателките

2.-31. Жалбоподателките твърдят, че държавата не е изпълнила позитивните си задължения по Конвенцията да ги защити от домашно насилие и да предотврати повторното извършване на такова насилие. Властите са знаели за действията на М.М., но само са му наложили глоба, която не е променила поведението му. Неизвеждането на М.М. от общото жилище довело до постоянна опасност от малтретиране на жалбоподателките. Първоначалната молба на жалбоподателките за издаване на заповед за защита не била разгледана в предвидения от закона 24-часов срок, а издадената заповед не била изпратена на властите за изпълнение. Между подаването на молба за защита и издаването на надлежна заповед изтекли 180 дни, които не могат да се разглеждат като разумен срок.

(б) Правителството

3.-34 Правителството твърди, че властите са предприели всички разумни мерки за да защитят първата жалбоподателка от опасността от насилие и да предотвратят повторното му извършване. Правителството твърди, че преди подаването на молбата за защита от 11 април 2011 г., не е била налице реална и непосредствена опасност за здравето на жалбоподателките, поради което за властите нямало задължение да им осигурят защита преди тази дата. След тази дата властите предприели всички необходими мерки чрез издаването на заповед за защита и информиране на М.М. за задълженията и отговорностите му по тази заповед, както и чрез образуването на наказателно производство срещу него. С оглед на това правителството твърди, че оплакванията по чл. 3 и чл. 8 от Конвенцията са недопустими.

2. Преценка на Съда

(а) Общи принципи

4. Малтретирането трябва да притежава минимална степен на жестокост за да попадне в обхвата на чл. 3. Преценката за тази минимална степен е относителна: тя зависи от всички обстоятелства по делото като например характера и контекста на малтретирането, неговата продължителност, физическите и психическите последици от него, и в някои случаи от пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата (виж *Costello-Roberts v. the United Kingdom*, 25 март 1993 г., § 30, серия А, № 247-С, и *Kudła v. Poland* [ГК], № 30210/96, § 91, ECHR 2000-XI).

5. Чл. 1 от Конвенцията, във връзка с чл. 3, възлага на държавите позитивното задължение да гарантират на лицата под тяхна юрисдикция защита срещу всички форми на малтретиране, забранени от чл. 3, включително когато малтретирането е извършено от частни лица (виж *A. v. the United Kingdom*, 23 септември 1998 г., § 22,

Reports of Judgments and Decisions 1998-VI, и *Opuz v. Turkey*, № 33401/02, § 159, ECHR 2009). Това задължение следва да включва ефективна защита на определено лице или лица от престъпни посегателства на трето лице, както и разумни действия за предотвратяване на малтретиране, за което властите са знаели или е трябвало да знаят (виж, *mutatis mutandis*, *Osman v. the United Kingdom*, 28 октомври 1998 г., § 116, *Reports* 1998-VIII; *E. and Others v. the United Kingdom*, № 33218/96, § 88, 26 ноември 2002 г.; и *J.L. v. Latvia*, № 23893/06, § 64, 17 април 2012 г.).

6. ... Съдът следва да се увери, че задължението на държавата да защитава лицата под нейна юрисдикция е надлежно изпълнено (виж *Nikolova and Velichkova v. Bulgaria*, № 7888/03, § 61, 20 декември 2007 г.).

7. Чл. 3 изисква освен това, властите да провеждат ефективно официално разследване по твърдения за малтретиране, дори когато то е извършено от частни лица (виж *M.C. v. Bulgaria*, № 39272/98, § 151, ECHR 2003-XII, и *Denis Vasilyev v. Russia*, № 32704/04, §§ 98-99, 17 декември 2009 г.). За да се разглежда като „ефективно“, разследването трябва по принцип да е в състояние да доведе до установяване на фактите по делото и до разкриване и наказване на извършителите. Това не е задължение за резултат, а за средство. В делата по чл. 2 и 3 от Конвенцията, в които се е повдигал въпрос за ефективността на официалното разследване, Съдът често обсъжда дали властите са реагирали своевременно на съобщенията за инциденти. Обсъждат се започването на разследване, забавянето на събирането на показания и продължителността на първоначалното разследване (виж *Denis Vasilyev*, цитирано по-горе, § 100 с препратките от него, и *Stoica v. Romania*, № 42722/02, § 67, 4 март 2008 г.).

8. В някои случаи намесата на властите в личния и семеен живот може да се окаже необходима с цел защитата на здравето и правата на личността или за предотвратяване на престъпления (виж *Opuz*, цитирано по-горе, § 144). За тази цел държавите трябва да поддържат и прилагат на практика подходяща правна уредба, предоставяща защита срещу насилствени действия, извършвани от частни лица (виж *X and Y v. the Netherlands*, 26 март 1985 г., § 22 и 23, серия А, № 91; *Costello-Roberts*, цитирано по-горе, § 36; *D.P. and J.C. v. the United Kingdom*, № 38719/97, § 118, 10 октомври 2002 г.; *M.C. v. Bulgaria*, цитирано по-горе, §§ 150 и 152, ECHR 2003-XII; и *Sandra Janković v. Croatia*, № 38478/05, § 45, 5 март 2009 г.).

(b) Приложение на тези принципи по настоящото дело

(i) Дали жалбоподателките са били подложени на третиране, забранено от чл. 3 от Конвенцията

9. Жалбоподателките представят медицински свидетелства, от които е видно, че и двете са били малтретирани. ...

10. Съдът не може да пренебрегне и страха на първата жалбоподателка от следващо насилие. Доказателства за този страх се отриват във факта, че жалбоподателките са потърсили закрила извън дома си. Втората жалбоподателка, която е била подложена на физическо и вербално насилие, също е претърпяла страдания, надхвърлящи минималния праг за приложимост на чл. 3 от Конвенцията. ...

11. Съдът приема, че чл. 3 от Конвенцията е приложим към настоящото дело. ...

(ii) Дали властите са изпълнили позитивното си задължение по чл. 3 от Конвенцията

...
12. Съдът вече прие, че властите са осигурили правна уредба, позволяваща им да предприемат мерки, срещу лица, обвинени в домашно насилие (виж, *Mudric v. the Republic of Moldova*, № 74839/10, § 48, 16 юли 2013 г., и *B. v. the Republic of Moldova*, № 61382/09, § 50, 16 юли 2013 г.).

13. Съдът трябва да установи дали националните власти са знаели или е трябвало да знаят за насилието, упражнено спрямо жалбоподателките и за опасността от извършване на такова насилие в бъдеще, и ако са знаели дали са предприели всички разумни мерки за да ги предпазят и да накажат извършителя. ...

14. Съдът приема, че властите са били добре информирани за насилственото поведение на М.М., което е станало дори още по-очевидно с издаването от националните съдилища на заповедта за защита от 11 април 2011 г. ... Полицията е била задължена да разследва инцидентите по собствена инициатива, имайки предвид уязвимостта на жертвите на домашно насилие. Властите обаче очевидно не са били в състояние да предложат каквато и да е била защита при липсата на формално оплакване от жалбоподателките, дори съответните органи да са знаели за актовете на физическо насилие ...

...

15. Първата жалбоподателка трябвало да чака в продължение на десет дни съда да разгледа молбата ѝ за издаване на заповед за защита, въпреки че законовият срок за това бил 24 часа. Дори след издаването на заповедта тя не била ефективно приложена и жалбоподателките не успели да получат защита до 29 септември 2011 г. Следователно не им е била предоставена ефективна защита в продължение на една година след първия инцидент.

16. Имайки предвид начина, по който властите са разгледали случая, особено че са знаели за опасността от последващо насилие и непредприемането на ефективни мерки срещу извършителя в продължение на няколко месеца, Съдът намира, че държавата не е изпълнила позитивното си задължение по чл. 3 от Конвенцията. Следователно има нарушение на тази разпоредба.

II. Твърдяни нарушения на чл. 8 самостоятелно и във връзка с чл. 13 и на чл. 13 във връзка с чл. 3

17.-52. Жалбоподателките се оплакват от нарушение на чл. 8 от Конвенцията, предвиждащ защита на физическото и психическото благосъстояние на личността. Твърдят освен това, че не са разполагали с ефективно вътрешноправно средство за защита що се отнася до оплакванията по чл. 3 и чл. 8 от Конвенцията. С оглед констатацията за нарушение на чл. 3 от Конвенцията, Съдът намира, че тези оплаквания не повдигат отделни въпроси.

III. Твърдяно нарушение на чл. 14 от Конвенция във връзка с чл. 3 и чл. 8

18. Жалбоподателките се оплакват, че бездействието на властите да им осигурят ефективна и своевременна защита представлява дискриминация на полова основа, основаваща се на предубежденията на властите, що се отнася до ролята на жените в обществото. Позовават се на чл. 14 от Конвенцията ...

...

1. Становища на страните

19.-56. Жалбоподателките твърдят, че са жертви на полова дискриминация, доколкото домашното насилие засягало най-вече жените. Националните власти най-често толерирали такова насилие като в настоящия случай не се намесили своевременно и не проявили добросъвестност при закрилата на жалбоподателките от домашно насилие. Правителството твърди, че държавата е предприела редица мерки за подобряване на системата за защита на жертвите на домашно насилие.

2. Преценка на Съда

20. Съдът припомня заключението си, че пропусъкът на държавата да защити жените от домашно насилие нарушава правото им на равнопоставена защита от закона и че този пропусък не е необходимо да бъде умишлен (виж *Ориз*, цитирано по-горе, § 191).

...

21. Съдът отбелязва отказа на прокуратурата да образува наказателно производство, тъй като според нея, нараняванията, причинени на първата жалбоподателка, не били достатъчно сериозни като този факт подчертава неразбирането на особения характер на домашното насилие, което не винаги има за последица физическо нараняване. Освен това на властите отнело много време да разгледат молбата на първата жалбоподателка за издаване на заповед за защита, а след това не са я изпълнили. Полицията не е предприела решителни действия за извеждане на извършителя от общото жилище. Междувременно първата жалбоподателка била принудена да се премести в защитено жилище. ...

22. Пасивността на властите по настоящото дело е очевидна и от бездействието им да предприемат мерки за защита преди подаването на формално оплакване или да започнат наказателно производство срещу М.М. преди подаването на официална жалба. Имайки предвид особенията уязвимост на жертвите на домашно насилие, които често не подават сигнали за инцидентите, властите е трябвало да преценят дали случаят не изисква по-твърда реакция на държавата и най-малкото да информират първата жалбоподателка за мерките за защита, които са ѝ на разположение.

23. Съдът поставя под съмнение отношението на националните съдилища, които след като разгледали случая и след като събрали показанията на втората жалбоподателка за това, че баща ѝ е упражнявал вербален и физически тормоз над майка ѝ, не са констатирали данни за извършено домашно насилие.

24. Според Съда, съчетанието от изброените фактори ясно показва, че действията на властите не представляват обикновен пропусък или забавяне при разглеждането на случая на домашно насилие срещу първата жалбоподателка, а представляват оправдаване на това насилие и отразяват дискриминационното отношение спрямо нея като жена. Констатациите на специалния докладчик на Организацията на обединените нации за насилието срещу жени, причините и последиците от него, както и статистическите данни, събрани от националното статистическо бюро, подкрепят впечатлението, че властите не оценяват напълно сериозността и обхвата на проблема за домашното насилие в Молдова и дискриминационните му последици за жените.

25. Съдът намира, че има нарушение на чл. 14 във връзка с чл. 3 от Конвенцията по отношение на първата жалбоподателка.

На основание чл. 41 от Конвенцията е присъдено обезщетение на жалбоподателките за неимуществени вреди в размер на 15 000 евро общо.

Резюме и превод: адв. Дилиана Гитева